האי קרא רישא בכ"ג. פירוש דכתיב אלמנה לא יקחו וסיפא דכהן הדיוט דכתיב מזרע ישראל ודרשינן שנזרעו בתוליה ומיירי בכל כהנים וקשה דמ"מ מזרע ישראל קאי נמי לכ"ג כמו לכהן הדיוט וגרשה לפרש רישא בכ"ג דכתיב אלמנה וגרושה לא יקחו כי אם בתולות והא ליתא אלא בכ"ג סיפא דקרא דכתיב והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו והיינו כהן הדיוט דוקא: **לא** צריכא בנכסים דנפלו ליה בשהוא גוסס. ופי' בקונטרס דאי לאו דהימניה קרא לאב להכירו משום מגו דאי בעי מיתב ליה מי לא יהיב ליה לא קא זכה בהו דאפי' ר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מודה באומר נכסים שיבואו לי כשאהיה גוסס נתונים לך דלא אמר כלום הואיל ובשעה שבאים לידו לאו בר מתנה הוא[א] דקסבר מתנה דגוסס לא מהניא אבל היכא דבא מעשה בגורה מהניא ולהכי נקט כשהוא גוסס ולא נקט בנכסים שנפלו לאחר מיתה דהא בגורה לא מהני ליה דיבוריה דאין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק והיינו דאי דכשמת עדיין לא היה מוחזק בהן אבל דאיין לבא לו ורחמנא אמר בכל אשר ימצא לו משמע מתוך פירושו דנתינה דגוסס אינה כלום וכמו כן יש מדקדקים[ב] דגוסס שרמז לכתוב גט נאשתו אין כותבין[ג] דגוסס אין מעשיו כלום וקשה דבמסכת שמחות (פ"ג) אמרינן הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו[ד]) נדרו נדר והקדשו הקדש ומיהו הניא יש לדחות דהתם היינו דוקא בנדר והקדש[ד] דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט[ה]) אבל בעלמא לא ומ"מ קשה דאמרי' בפ' מי שאחזו (גיטין דף ע.): שהט בו שיש או רוב שיש ורמז ואמר כתבו ותנו גט לאשתי יכתבו ויתנו ואין לך גוסס גדול מזה שבודאי ימות ובפרק כל הגט (שם דף כח.) נמי אמרינן המניא גט ממדינת הים והגיעו זקן או חולה נותנו בחזקת שהוא קיים ודייק בגמרא אמר רבא לא שנו אלא שהגיעו בחזקת שהוא חולה אבל הגיעו בחזקת שהוא גוסס לא יתנו דחיישינן שמא מת משמע הא אי דליענין בודאי שעדיין הוא גוסס נותנו בחזקת שהוא קיים והוי גט אלמא דגוסס כל דבריו קיימין[ו] לכן נ"ל דודאי גוסס דבריו קיימין והכא גבי מתנה היינו טעמא דמתנתו אינה כלום משום דמסתמא גוסס אינו יכול לדבר אבל אם היה מדבר פשיטא דדבריו קיימין והא דנקט גוסס ולא נקט חולה שבשתתק משום דמסתמא יתרפא[ז] ואז יהא בידו להקנות אבל גוסס אין רגילות שיתרפא[ח]) וחולה נמי שבשתתק והרכין בראשו דבריו קיימין[ט]):

קידשה

האי קרא רישא בכהן גדול וסיפא בהכהן הדיוט אמר ליה אין וכתב קרא הכי אמר ליה אין דכתיב [1]ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב בהיכל ה' [ט]והלא [א]אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד אלא נר אלהים טרם יכבה בהיכל ה' ושמואל שוכב במקומו [2]והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו אין מישראל לא הכי קאמר מכהן יקחו משאר כהנים יקחו תניא נמי הכי מכהן יקחו משאר כהנים יקחו רבי יהודה אומר מן המשיאים לכהונה יקחו רבי יהודה לטעמיה דאמר בת גר זכר כבת חלל זכר כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו וכל שאי אתה נושא בתו אי אתה נושא אלמנתו: ר' יוסי אומר אף גר שנשא גיורת: אמר רב המנונא משמיה דעולא הלכה כרבי יוסי וכן אמר רבה בר בר חנה [ב]הלכה כרבי יוסי ומיום שחרב בית המקדש [ג]נהגו כהנים סילסול בעצמן [ד]כרבי אליעזר בן יעקב אמר רב נחמן אמר לי הונא בא לימלך מורים לו כרבי אליעזר בן יעקב [ה]נשא אין מוציאים אותה ממנו כרבי יוסי: **מתני'** האומר בני זה ממזר אינו נאמן ואפילו שניהם [ו]מודים על העובר שבמעיה ממזר הוא אינם נאמנים רבי יהודה אומר [ז]נאמנים: **גמ'** מאי ואפילו שניהם לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא איהו דלא קים ליה אלא אפילו איהי דקים לה לא מהימנא ולא מיבעיא היכא דאית ליה חזקה דכשרות דלא מהימני אלא אפילו עובר נמי דלית ליה חזקה דכשרות לא מהימני: רבי יהודה אומר נאמנים: [ח]כדתניא [3]יכיר יכירנו לאחרים מכאן אמר רבי יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור [ט]וכשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור כך נאמן אדם לומר [י]זה בן גרושה וזה בן חלוצה וחכמים אומרים אינו נאמן אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיב יכיר אלא לרבנן [יא]יכיר למה לי בצריך הכירא למאי הלכתא לתת לו פי שנים פשיטא למה לי קרא מגו דאי בעי מיתבא ליה מתנה מי לא יהבי ליה בנכסים שנפלו לאחר מיכן ולרבי מאיר דאמר [יב]אדם מקנה דבר שלא בא לעולם [יג]יכיר למה לי [יד]שנפלו לו כשהוא גוסס: **מתני'** [טו]מי שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו והלך הוא וקדשה אם שלו קדמו קידושיו קידושין ואם של שלוחו קדמו קידושיו קידושין ואם אינו ידוע שניהם

האי קרא רישא בכ"ג. דכתיב אלמנה וגרושה לא יקחו כי אם בתולות והא ליתיה אלא בכ"ג: **וסיפא בכהן הדיוט.** דקאמר בתולות מזרע בית ישראל והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו וקס"ד דה"ק שהיא אלמנה ממיוחס הראוי להשיא לכהונה כדדרים ליה רבי יהודה ואלמנה שתהא מותרת לכהן לא משכחת לה אלא בכהן הדיוט והיכי מיפסקי קרא ממילא: **וכתב קרא הכי.** בתמיה דלא פריש ליה בהדיא דבגברא אחרינא בעי לאשתעויי: **ושמואל שוכב בהיכל ה'.** מדא מילתא משמע ועל כרחך מפסקינן ליה ושמואל שוכב במקומו בבית משמר הלוויים שהיו שומרים את הבית וכן תרגם יונתן בעזרת ליואי והיכל אתר קאי שהמנורה היתה בהיכל משכן שילה: **מכהן אין.** אם היתה אלמנת כהן תיגשא לכהן אלמנת ישראל לא בתמיה הרי לא הוזהר כהן הדיוט על אלמנה: **משאר כהנים יקחו.** לפרושי אתא דבכהן הדיוט קאי והכי קאמר והאלמנה אשר תהיה אלמנה אפילו מישראל משאר כהנים שאינו כהן גדול יקחו [כ]אותם: **מן המשיאין לכהונה.** אלמנת אדם שראוי להשיא בתו לכהונה יקחו למעוטי אלמנת גר ורבי יהודה לטעמיה דאמר לעיל דאיירי יחזקאל אממכתא בבת גר זכר דכתיב מזרע בית ישראל כל זרע [כא]בהיא קרא שרי לן אממכתא דפוסל אשה בביאתו: [כב]**וכל שאי אתה נושא בתו.** כגון גר שפירשתי לך כבר אי אתה נושא אלמנתו: **פילסול.** מעלה: **גשא.** בת גר וגיורת אין מוליאין מידו: **מתני' ממזר הוא.** שנולד לו מחייבי כריתות: **אינו נאמן.** דקרוב הוא אצלו ואינו כשר להעיד עליו: **ואפילו שניהם.** [כג]אב והאם אומרים על עובר שבמעיה ממזר הוא שאינו מן הבעל אלא מאיש אחר אינו נאמנין ובגמרא פריך מאי אפי' מאי רבותא דסיפא מדרישא: **רבי יהודה אומר ס[כד]נאמן.** תרישא נמי פליג. בגמרא יליף טעמא: **גמ' לא מבעיא איהו.** האב דלא קים ליה אם ממנו נתעברה או מאחר: **לא מהימנא.** דלא מיפסל אלא בעדות גמורה: **ולא מיבעיא היכא דאית ליה חזקה דכשרות.** כגון רישא שכבר יצא לאויר העולם ועד הנה הוא הוחזק בחזקת כשר: **אינו נאמן.** אפסולא קיימי אבל לענין בכור לא פליגי: **בצריך הכירא.** קרא לבכור הוא דאתא וכגון שבא ממדינת הים ולא הוחזק לנו בבכור אלא על פי אביו ופרכינן למאי הלכתא אשמעינן קרא דאביו נאמן עליו ליטול פי שנים פשיטא דאתמר ל"ל קרא: **מגו דאי בעי למיסב ליה.** כולהו נכסי יהיב ליה מהימן נמי למיתבינהו ניהליה בדיבורו בתורת בכורה: **לאחר מיכן.** לאחר שאמר לפנינו בכור הוא נפלו לו והוא רוצה ליגן לדרך רחוקה ומעיד עליו שאם יפלו נכסים של אב אז אי אחד ממוריש יפלו נכסים של אב אז אי אחד ממוריש לפנינו בחיי יטול זה בהן חלק בכורה דלהכי אי לאו דאשמעינן קרא ליכא מיגו דאי בעי למיתבינהו דהשתא לא מצי אמר מקנה דבר שלא בא לעולם: **כשהוא גוסס.** לאחר שהעיד כך אהני ליה שאם יפלו לו נכסים כשהוא גוסס שיטול זה בהן חלק בכורה ואי לאו דהימניה קרא לאב להכירו משום מגו לא זכה בהן דמודה רבי מאיר באומר נכסים שיבואו לי כשאהיה גוסס נתונים לך שלא אמר כלום הואיל ובשעה שבאים לעולם לאו בר מתנה הוא. ולהכי נקט כשהוא גוסס ולא נקט לאחר מיתה דהגהו אפי' בתורת בכורה לא מהני ליה דבוריה דאין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק[כה]) והיינו דאי דכשמת עדיין לא היה מוחזק בהן אבל דאיין לבא לו ורחמנא אמר (דברים כא) בכל אשר ימצא לו: **מתני' אם שלו קדמו קידושיו קידושין.** דבטליה לשליחותיה דשליח: **ואם אינו ידוע.** אין ידוע איזה קדם: שניהם

מוסף תוספות

א אפילו לר"מ וכו' מ"מ אין המתנה חלה אלא כשבא לשותו ובא לעולם הילכך כיון דהשתא לאו בר הקנאה הוא אין במעשיו כלום. רי"בא"ש. ב. מכאן כיון דיא בר מתנה הוא. תוס' ט"ר וכע"ז בפיסקי הרא"ש. ג. אע"פ שהוא מיושב כדעתו כיון שאינו יכול ליתן במתנה דו"תן בידה כתוב ובענין דחזי לו זינה. תוס' טוק. ד. משום ה"מרא. רא"ש. ועי' קרבן נה"אל. ה. דאי לאו בר נתינה הוא משום דחשיב כמת, אפי' שותו נמי לא מצי יהיב ליה. ת"ז הרא"ש. ו. דקרא דיכיר לי"א לאוקמא בהכי דאם אינו יכול לדבר עתה ולימנם יתנם כשיתרפא. רא"ש.

תוס' ר"י הזקן

לר"ה על הקיחה אלא מפני הדילול והואיל ולא בא עליה אינו לוקה. וההי"נ למזרע ונו' יונה לישראל דלא חמירי מאלמנה כהונה ואין לוקין עליהם אלא בכריאה שאחר קדושין. והנה זה הפירוש טוב מאד ומקובל למ"ש הרב ונאות לשטת הגמ' ורבא עמד בדעת אחרת, כי לפ' רש"י רבא סובר שאף באלמנה אינו לוקה משום לא יחלל. ולא ידעתי מי הכריח לרש"י ור מדעתו ולומר שלוקה מ"מ לא יחלל באלמנה. והא דקאמר רבא בתמורה פרק כל האסורין (כט. ב) בזונה גרושה הבא עליה לוקה משום לא יחלל (כאביי) [לאביי] קא"ר כמ"ש בפרק הבא על יבמתו (יבמות סא, ב, עיי"ש). **מר"י.** נאמנין. במילתיה דר' יהודה גרסינן נאמן, דאורישא קא"ר כשהאב מעיד. ובפרק יש נוחלין (ב"ב קכח, ב) איפ"ק הלכתא כר' יהודה, ובפ' החולץ (יבמות מז. א) נמי אמרינן נאמן כר' יהודה אבל אם יש להן בנים אינו נאמן. **גמ'.** חזקה דכשרות. שה"ר יצא לאויר העולם ועד הנה היה בחזקת כשר. הי"ר **דכתיב יכיר.** לאשמועינן שנאמן לפסלו, אבל לדבון דאי"ר שאינו נאמן לפסלו אלא להורישו בנכסיו פי שנים למו"ר לי קרא פשיטא דנאמן הוא במגו דהא אי בעי למיתן ליה כל נכסיה יהיב ליה. הי"ל אע"ג דלא ידעינן אם הוא בכור אם לאו כגון שבאו ממדינת הים, פשיטא דנאמן משום מגו. **לאחר מכן.** לאחר שהעיד בפנינו שהוא רוצה ללכת בדרך רחוקה והעיד בפנינו שהוא בכור ויטול פי שנים בנכסי אביו כשימות אבי של זה האב המעיד נאמן, והבא ליכא מגו דאין יכול ליתן לו בתורת מתנה דאין אדם מקנה דבר שלא בא לידו. כשהוא גוסס. כתוב בספר התרומה [הלכות גיטין סימן קל] שו"ת פירש שאע"פ שהוא מדבר אינו יכול להקנותם במתנה, כיון שרוב גוססים למיתה הרי הוא חשוב כמת. וכתב בעל התרומה ומכאן מוכיח רבינו יואל כי גוסס אע"פ שמדבר בטוב וגם דעתו מיושבת עליו אינו יכול ליתן גט שחשוב כמת שכמו שאינו יכול להקנות במתנה אינו יכול ליתן גט. והא דתנן פ"ק [מ"ז] דאהלות [ובכס' שמחות הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו נוחל ומנחיל דקאמר מילי דאחי ממילא אבל שעייתר מיורשת עליו אינו יכול ליתן גט שחשוב כמת שכמו שאינו יכול להקנות במתנה אינו יכול ליתן גט. והא דתנן פ"ק [מ"ז] דאהלות [ובכס' שמחות הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו נוחל ומנחיל דקאמר מילי דאחי ממילא אבל שעייתר מיורשת עליו אינו יכול ליתן גט שחשוב כמת שכמו שאינו יכול להקנות במתנה אינו יכול ליתן גט. והא דתנן הרי הוא כחי לכל דבריו נוחל ומנחיל זקוק ליבם ופוטר. היינו דוקא מילי דאחי ממילא אבל שעייתר מיורשת עליו אינו יכול ליתן גט שחשוב כמת שכמו שאינו יכול להקנות במתנה אינו יכול ליתן גט. והא דתנן הרי הוא כחי לכל דבריו נוחל ומנחיל דקאמר

שניהם נותנים גט ואם רצו אחד אחד נותן גט ואחד כונס [ו]וכן [א]האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה וקדשה את עצמה אם שלה קדמו קדושיה קידושין ואם של שלוחה קדמו קידושיו קידושין ואם אינן יודעין שניהם נותנים לה גט ואם רצו אחד אחד נותן לה גט ואחד כונס:

גמ' וצריכא דאי אשמעינן גבי דידה משום דגברא קים ליה ביוחסין אבל איתתא דלא קים לה ביוחסין אימא לא ניהוו קידושיה קידושין ואי אשמעינן גבי דידה משום דאיתתא דייקא ומינסבא אבל איהו אימא לא איכפת ליה צריכא איתמר קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת רב אמר [ב]הרי היא בוגרת לפנינו ושמואל אמר חיישינן לקידושי שניהם אימת אילימא בתוך ששה בהא נימא רב הרי היא בוגרת לפנינו [ג]השתא הוא דבגרה אלא לאחר ששה בהא נימא שמואל חיישינן לקידושי שניהם [ד]והא אמר שמואל [ה]אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד לא צריכא דקדיש בההוא יומא דמשלים ששה רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו מדהשתא בוגרת בצפרא נמי בוגרת ושמואל אמר השתא הוא דאייתי סימנים ושמואל מאי שנא ממקוה [ו]דתנן [ה]מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות שאני התם דאיכא למימר העמד טמא על חזקתו ואימר לא מבטל אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימר לא חסר לא חסר לפניך השתא הוא דבגרה התם נמי השתא הוא דחסר התם תרתי לריעותא הכא חדא לריעותא ושמואל מאי שנא מחבית [ז]דתניא [ח]היה בודק את החבית להפריש עליה תרומה והולך ואחר כך נמצאת חומץ כל ג' ימים ודאי מיכן ואילך ספק ורמינן חבית אמקוה מ"ש דהכא ודאי ומ"ש דהכא ספק ואמר רב חנינא מסוריא מאן תנא חבית רבי שמעון היא דגבי מקוה נמי ספיקא משוי[ט] דתניא [י]כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות ורבי שמעון אומר ברשות הרבים טהורות ברשות היחיד תולין אבל לרבנן טבל למפרע שאני התם דאיכא למימר העמד טבל על חזקתו ואימר לא ניתקן אדרבה העמד יין על חזקתו ואימר לא החמיץ הרי החמיץ לפניך הכא נמי הרי היא בוגרת לפנינו השתא הוא דבגרה [יא](הכא) נמי השתא הוא דאחמיץ התם תרתי לריעותא הכא חדא לריעותא הוא דאיכא נימא כתנאי מי

קידשה אביה בדרך כו' וקידשה עצמה וכו'. וא"ת אמאי איפליגו רב ושמואל בכה"ג נפלגו בקידשה אביה גרידא[א] כמה דפירש דפליגי בקידשה אביה ואחר כך קידשה היא עצמה וי"ל דודאי לא פליגי בקידשה אביה לחוד דבהיא מודה שמואל דאינה מקודשת דאמרינן העמד אשה אחזקת פנויה כמו שהיתה קודם שקידשה והרי היא בוגרת לפנינו[ב] ואין קידושי האב קידושין אבל עתה שקדשה אף היא עצמה ליכא חזקה דפנויה דממה נפשך אשת איש היא או משוס קידושי אביה או משוס קידושי דידה וליכא האי סברא ומשוס הכי פליג שמואל:

[**אילימא** בתוך ששה וכו'. מתוך פי' רש"י משמע דבדקוה בתוך ו' ומלאה בוגרת ומש"ה פריך בהא לימא וכו' ואין נראה לעולם לא תמהר לבגור תוך ו' אלא מיירי דבאה לפנינו אחר ששה וג"ג השתא הוא דבגרה. מ"ר]:

ושמואל מ"ש ממקוה. ואם תאמר לרב נמי תקשי דע"כ לא קאמר רב דמצפרא נמי בוגרת הויא אלא משום דליכא חזקה דנערות כדפי' בקונטרס אבל אי הויא חזקה דנערות מודה רב דאוקמא אחזקתה והכי נמי גבי מקוה אליבא דשמואל ור"ל לרב נמי קשה ונקט שמואל משום דפריך ליה בהדיא טפי[ג]: **כל** ג' ימים ודאי. ל"ג הרא"שוים דהא פליגי בה אמוראי (בב"ב דף לו.) דאיכא למ"ד ג' ימים הראשונים ודאי יין מכאן ואילך ספק ואיכא למ"ד ג' ימים האחרונים ודאי מומן ומקודש ספק ואיכא למ"ד דג' ימים הראשונים ודאי יין וג' ימים האחרונים ודאי מומן וביניתיים ספק:

[**אדרבה** העמד מקוה על חזקתו **ואימר לא חסר**. לשון אדרבה קשה דהא"ל לאומרא ומיהו הכא איכא לפרושי[ד] היכי שרפינן עלה קדשים אבל גבי יין לקמן אין שייך לישב כך. מ"ר]:

והן

צ א מ"ר ס"ע מהלכות מאיסורי המלכה ד סמנ עמין מא טוש"ע אה"ע סימן לו סעיף ז:

צא ב (מר"י פ"ג שם הל' יד) [עי' מ"מ וכ"מ] סמנ שם טוש"ע אה"ע סימן לו סעיף ה:

ג [טוש"ע שם סעי' ו]:

צב ד מר"י שם פ"ב הל' ב שו"ע ר"ל סימן לה סעי' ג בהג"ה:

צג ה מר"י פ"י מהלכות מקוואות הל' ו שו"ע י"ל סימן רל סעיף עא:

צד ו מר"י פ"ה מהל' תרומות הלכה כד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) ש"ל ד"ה משום דגברא כו' מיומתא ל"ל מיומם זה וכ"ה בלשון הרא"ש במשניות:

מוסף תוספות

א. ובלא קידשה עצמה כלל. תר"פ. ב. ואיכא תרתי לריעותא וכו', ולקמן מודה דאי איכא תרתי לריעותא לא חיישינן כמו גבי מקוה וחבית. שם. ג. דתומרא דאתי לידי קולא הוא שאורפין תרומה וקדשים. תוס' טוך. ד. בתוס' טוך ורשב"ש תירצו: וגבי חבית נמי אתי לידי קולא דאימור נתקן ואתי לאפרושי מן החיוב על הפטור.

תוס' ר"ש הזקן

נותנים גט. אם באת להנשא לאחר. **ואם** רצו וכו'. ומיירי שהם רחוקים. **ס)** אבל הם קרובים כגון שני אחים או אב ובנו (מאי) שניהם נותנים גט. **גמ'. בעיר.** בו ביום. והרי היא בוגרת. פר"ש בדקנוה מיד לדעת אם היא ברשות עצמה לקבל קדושיה ומצאנוה בוגרת. הרי בוגרת לפנינו. (ואין קדושיה) [וקדושיה] קדושין ואין חוששין לקדושי אביה. אימת וכו'. כלומר האי הרי היא בוגרת דקאמרת ר"ל שבדקנוה עתה שהביאה סימני בגרות וקסברי תרוייהו דהאי איזו סימניה דתנן פרק יוצא דופן [נדה מז. א] אצמל קאי ומסימני בגרות קאמר כלומר איזהו אות הבגרת. באיזה זמן נעשו קדושין אלו ובדקנוה והביאה סימני בגרות. אלימא בתוך ו' חדשים. שכין נערות לבגרות. **בהא קאמר רב** וכו'. כדפרשנא לעיל לפיר"ש.

נמצאת חומץ. לשון חודש ו' ג' **חדשים** (רשב"ם ב"ב שם). **כל ג' ימים ודאי.** פלוגתא דר' יומן ור' יהושע בן לוי בב"ב בפ' המוכר פירות (לו.) ר' יומן אמר כל ג' ימים לאחר בדיקה ראשונה שנמצאה בחזקתה ודאי יין ואם אמר בתוך ג' ימים הרי זו תרומה על אלו הקמוצים לה כולם מחוקנים, מכאן ואילך ספק ותרומה היא ויחזור ויתרום, וריב"ל אומר כל ג' ימים קודם בדיקה תחרונה שנמצאת חומץ ודאי חומץ, דכיון דעכשיו חומץ גמור הוא ודאי אין פחות מג' ימים שהתחיל להחמיץ, ואם עשאו בתוך חומן ג' ימים תרומה על מקום אחר אינו תרומה אלינא דרבי דאמר דהמוכר את הספינה (פד:) יין וחומץ שני מיני הן, ודאי לרבנן הא ק"ל תרם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה, מכאן ואילך למפרע ספק והוא זו תרומה, אלמא בין לגר בין לגר מספקינן ריעותא למפרע (נדה ב:). ורמינן חבית אמקוה. דהא תרוייהו איכא תרתי לריעותא (שם). **מאי שנא.** במקוה דמחזקינן למפרע טומאת ודאי ומאי שנא בחבית דקאמר ספק (שם).

מוסף רש"י

אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד. משמניא שתי שערות הוא נערה בשתן שתביא משתים עשרה שנה והלאה ומשתביאם עד שתגנוב שה חדשים ומו לא (כתובות לט:). מקוה שנמדד. שהיה בחזקת שלם ונמדד לאחר זמן ונמצא חסר (גיטין לא:). כל טהרות שנעשו על גביו. כל תרומות וטהרות שנשתמשו בהן בכלים, ואנשים שטבלו מטומאתן בתוכו מקוה מעולם (שם). טהרות שנשתמשו בכלים שטבלו בו (נדה ב:). בין ברשות היחיד. בין שהמקוה ברשות היחיד, דקי"ל שפק טומאה ברשות היחיד פטיקו טמא (גיטין לא:). בין ברשות הרבים. בין שהמקוה עומד ברשות הרבים, דקי"ל שפק טומאה ברה"ר פטיקו טהור, הכא טמא, דלמא שפק הוא אלא ודאי כלמפרע עשאה לקמן בשמעתין (נדה ב:) דכי אמרינן שפק טומאה ברה"ר טהור הייט שפק נגע שפק לא נגע, דאיכא למימר לא נגע, אבל זה שהיה טמא ודאי ואתה בא לטהרו בטבילה שפק, אל תטהרנו משפק (גיטין לא:). היה בודק את החבית. טובלה אם היא בחזקתה אלא אחמיצה (נדה ב:). גזל אינה מעט והפרש ממנו תרומה ומעשר ואתה אינו ליודע אם היין הטיבר בחבית טוב ואתה אי יאמרו משאר מבחיתו מידי יום יום ויפרש מזה החבית לתרומה ולמעשרות אחמיכן, היום מפרש מעט לפי מה שיטכור משאר מבחיתו ולאחר מעט ואומר הרי תרומה ומעשר של זה שאני מוכר ושותה בחותה חבית ולפיכך בודק, לאין מפרשין מן החומץ על היין דאי מיינן הן אליבא דרבי בפרק המוכר את הספינה (פד:) אבל לרבנן למחילה אין מפרשין ואם עשה עשוי (רשב"ם ב"ב צו:). להיות מפריש עליה. כלומר להיות קומץ עליה והולך ושותה אאר חבית ומתן עיניו בזה להפרש ממנה עליהם לאחר זמן, שהתרומה ניטלת בחחשבה (נדה ב:). **ואחר כך**

מי

[והן אין מוציאין מידו בלא ראיה. ופ"ת כיון דתנא דהוא מוליא מידם אפילו הוחזקו בהם בלא ראיה כ"ם דאין מוליאין מידו וי"ל דהא קמ"ל דבראיה מיהא מוליאין דה"א כיון דלא כתב כדמהלך על רגלוהי כו' אפילו בראיה לא מפקי כו'א. ת"י]: **מי איבא** למימר העמד הנוף על חזקתו. פי' ותיכוי נעבה יומא דמשלים שית הרי היום עשויה להשתנות וא"כ אין בה חזקה דנערות ולא חזקה דבגרות ור"י פי' דרגילות הן לבא בנקר ואין שיך חזקה דנערות: **אלא** הכא מי מפקא נפשה מחזקה. אי מספקינן לה בנערות הרי היום אין לה חזקה משום דבר לא מנערות ולא מבגרות שהרי היום עשויה להשתנות:

במכחשתו. פי' בקונטרס שמכחשת אביה ואומרת בגרתי מאתמול ולא דק דהא ביומא דמשלים שית איירי: **ואי** ס"ד **לא פליגי אמאי** קפיד. כי עביד רב יוסף בר מנשיא עובדא במכחשתו דהא שמואל נמי מודה לרב דאיה מקודשת אלא ס"מ דפליגי מיהא באין מכחשתו דרב נמי דקאמר מילתיה דאיה מקודשת באין מכחשתו ורב יוסף עבד עובדא כוותיה [ו] ואית ספרים דגרסי דלמא כי עבד רב יוסף באין מכחשתו ולפיכך כעס שמואל דאפילו רב נמי מודה לשמואל דמיישין ולריך גם מספק ורב יוסף עבד עובדא דלא כחד ולא נהירא דהא מתוך לישנא דגמרא משמע דלכל הפחות כרב עביד דקאמר עבד עובדא כרב:

והילכתא כוותיה דרב. ואף על גב דבכולי גמרא ק"ל (בכורות דף מט:) דהילכתא כוותיה דרב באיסורי [ז] הוצרך לפסוק כאן הלכה כמותו משום דאיכא אמוראי דפסקי כשמואל [ח]: **מביא** ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה. פי' בקונטרס שהאשה היתה נבדקת בכר בד' אמהות קודם שהוליכה למדינת הים ובגמ' מוקי בכרוכין אחריה וא"ת מאי קמ"ל מתני' דאין לריך להביא ראיה על האשה פשיטא דכיון דנבדקת בכר דשוב אין לריך להביא ראיה ועוד קשה אמאי איצטריך לחזור ולמיתני הא תני ליה בריש לכן פר"י אין לריך להביא ראיה על הבנים שהן שלו דלא אמרינן שלקחה האשה אים אחר במדינת הים ולא על האשה [ט] שיהיו בניה דכיון דכרוכין אחריה מתה מביא ראיה על הבנים [י] פי' [כ] שהבנים שלו מן האשה שמתה אבל אינו מביא ראיה שהם מן האשה שהלכה עמו למדינת הים דידעינן בה שהיא מיוחסת שהרי בכר נבדקנה אלא מאחר שהביא ראיה שהבנים הם מאשתו שמתה אבל לא אמר בר' [ל] שהיא מיוחסת ועל הבנים שהם בניה: **על הגדולים ועל הקטנים.** ואפילו כרוכין אחריה דשמא בניה של חברתה היו וגדלתן לא

[א] מי מוציא מיד מי א"הוא מוציא מידם בלא ראיה והן אין מוציאים מידו בלא ראיה דברי ר' יעקב רבי נתן אומר אם בריא הוא עליו להביא ראיה שהיה שכיב מרע ואם שכיב מרע הוא עליהם להביא ראיה שבריא היה גימא רב דאמר ברבי נתן ושמואל דאמר בר' יעקב אמר לך רב אנא דאמרי אפילו ברבי יעקב עד כאן לא קאמר ר' יעקב התם דאיכא למימר העמד ממון על חזקתו אבל הכא מי גימא העמד גוף על חזקתו ושמואל אמר אנא דאמרי אפילו לרבי נתן עד כאן לא קאמר רבי נתן התם [ב] דכולי עלמא בחזקת בריאים קיימי מאן דקא מפיק נפשיה מחזקה הוי עליה לאיתויי ראיה אבל הכא מי קא מפקא נפשה מחזקה דקמיה גימא כהני תנאי קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת תנא חדא הרי היא בוגרת לפנינו ותניא אידך חיישינן לקידושי שניהם מאי לאו חד כרב וחד כשמואל לא אידי ואידי כשמואל [ג] כאן במכחשתו כאן בשאין מכחשתו וגימא מדמתניתא לא פליגי אמוראי גמי לא פליגי ותסברא הא רב יוסף בריה דרב מנשיא מדוויל עבד עובדא כוותיה דרב ואיקפיד שמואל ואמר כ"ע כיילי ליה בקבא זוטא והאי מדרבנן כיילי ליה בקבא רבה ואי סלקא דעתך לא פליגי אמאי קא מקפיד [ד] דילמא כי עבד עובדא במכחשתו אמר ליה מר זוטרא לרב אשי הכי אמר אמימר הילכתא כוותיה דשמואל ורב אשי אמר הילכתא כוותיה דרב והילכתא כוותיה דרב: **מתני'** [ה] מי שיצא הוא ואשתו למד"ה ובא הוא ואשתו ובניו ואמר אשה שיצאת עמי למדינת הים הרי היא זו ואלו בניה אין צריך להביא ראיה לא על האשה ולא על הבנים מתה ואלו בניה מביא ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה אשה נשאתי במדינת הים הרי היא זו ואלו בניה מביא ראיה על האשה ואין צריך להביא ראיה על הבנים מתה ואלו בניה צריך להביא ראיה על האשה ועל הבנים: **גמ'** אמר רבה בר רב הונא [ו] כוכולן בכרוכים אחריה תנו רבנן [ז] אשה נשאתי במדינת הים מביא ראיה על האשה וא"צ להביא ראיה על הבנים ומביא ראיה על הגדולים ואין צריך להביא ראיה על הקטנים במה דברים אמורים באשה אחת אבל בשתי נשים מביא ראיה על האשה ועל הבנים על הגדולים ועל הקטנים אמר ריש לקיש לא

מי מוליא מיד מי. הכותב נכסיו לאחרים ולא שייר כלום דקי"ל (ב"ב דף קמו:) בשכיב מרע שאין מתנתו מתנה אם עמד דגלי דעתיה מדלא שייר מידי דמלוה מחמת מיתה היה ואם בריא היה מתנתו מתנה ועכשיו הוא אומר שכיב מרע הייתי והן אומרים בריא היה מי מוליא נכסים מיד מי: **הוא מוליא מידם.** אם עמדו והחזיקו בנכסים ואין צריך להביא ראיה שהיה שכ"מ ואפילו הוא בריא עכשיו בשעת חזרה לא אמרינן מדהשתא בריא מעיקרא בשעת מתנה נמי בריא: **רבי נתן אומר אם בריא הוא.** עכשיו בשעת חזרה עליו להביא ראיה ואי לא מייתי מחזקינן ליה כי השתא והיינו כרב: **ושמואל דאמר כרבי יעקב.** דלא אזיל בתר השתא אלא אמרינן שמא בשעת מתנה שכיב מרע היה: **הכא כו'.** וכיון דספיקא הוא אמרינן העמד ממון על חזקה שהיה מוחזק בה קודם מתנה זו שהיה ספק: **מי איכא למימר העמד הגוף על חזקתו.** ותהוי נערה. יומא דמשלם שית אין [ח] בה לא חזקת נערות ולא חזקת בגרות שהיום היא עומדת להשתנות: **מי מפקא נפשה מחזקה.** כלומר כי מספקינן לה בנערה מי מפקינן לה [ט] מחזקת הרבה נערות ביום משלם שית: **במכחשתו.** [י] והא דקתני הרי היא בוגרת לפנינו במכחשתו לאביה לומר כבר בגרתי מאתמול: **כולי עלמא כיילי לה.** קפידא הוא דקפיד עליה ואמר לכל תלמידים נמדדה חכמה בקב קטן שירלים לסמוך על חכמתם ולהמיר ספק אשת איש: **והאי מדרבנן כיילי ליה.** חכמה בקבא רבה שפכו לו חכמה יתירה וסומך על בינתו להמיר ספק ולומר מדהשתא בוגרת בלפרא נמי בוגרת: **אמאי קפיד.** הא רב במכחשתו קאמר והאי דעבד עובדא כוותיה במכחשתו עבד אלא ודאי באין מכחשתו פליגי והאי בשאין מכחשתו עבד עובדא: **מתני' אינו צריך להביא ראיה לא על האשה.** שהיא מיוחסת שכבר [כ] נבדקה כשנשאה: **ולא על הבנים.** כלומר בגמרא בקטנים וכרוכים אחריה דבחזקת אמן הן ואין צריכים [ל] לייחס ע"י עדים: **מביא ראיה על הבנים.** שהיו בני אותה אשה: **ואין צריך להביא ראיה על האשה.** שהיתה מיוחסת לפי שכבר [מ] נבדקו אחריה כשנשאה כאן: **מביא ראיה על האשה.** שהיא מיוחסת ואינו מביא ראיה על הבנים שהרי כרוכין אחריה: **מתה ואלו בניה.** שאין כאן שום הוכחה מביא ראיה על האשה שהיא מיוחסת ועל הבנים שמאותה אשה היו: **גמ' וכולן.** דקתני מתניתין א"ל להביא ראיה על הבנים: **בכרוכין אחריה.** נדבקין אלנה: **ת"ר נשאתי אשה במדינת הים מביא ראיה על האשה וא"ל להביא ראיה על הבנים.** ומסיים ואזיל בתר בניה דמקטנים ולא בגדולים דאם הביא ראיה על הגדולים שאין כרוכין אחר האם אין מביא ראיה על הקטנים: **נשאתי אחת.** שאמר אשה אחת נשאתי אחת נשים היו ומתה האחת ואלו בניה של זו מביא ראיה עליה שהיא מיוחסת ועל הבנים שהם בניה: **על הגדולים ועל הקטנים.** ואפילו כרוכין אחריה דשמא בניה של חברתה היו וגדלתן לא

עין משפט נר מצוה

צה א מיי' פ"ט מהל' זכייה הלכה כב טוש"ע ח"מ סימן רנא סעיף ב והג"ה:
צו ב טוש"ע אה"ע סי' לז סעיף ה:
צז ג ד ה מיי' פ"כ מהל' מיכורי ביאה הלכה ו ז סמג לאוין קכב טור אה"ע סימן ג:

תוס' ר"י הזקן

כאן במכחישתו וכו'. שהיא אומרת שמן הבוקר הביאה אלו הסימני בגרות. ומיהו לשמואל אם לא מצאנו לה סימנים אחר שנתקדשה אין חוששים לקדושיה כל עיקר עד שתביא סימנים (ר' חדשים עד שיצאו). וקא בעי דגימא נמי דאמוראי לא פליגי ואפילו רב מודה שיש לבוגרת סימנים ואיזו סימניה אצמל קאי והאי דקאמר הרי היא בוגרת לפנינו כלומר ואין חוששים לקדושי אביה איירי במכחישתו. ותסברא אי'רי. אלא כי עבד איהו עובדא דלא הוה בהו הכחשה כלל שלא בדקוה כלל אלא דעבדי בהו עובדא דרב שמחחלת שלום הששה חדשים יש לה דין בוגרת ואין סימנים אחרים לבוגרת כל עיקר זה עיקר הפירוש. **מתני'.** לא על האשה. שהיא מיוחסת פר"ש שכבר נבדקה אותה כשנשאה, ולהאי פירושא מתני' ר"מ היא. [ט] ולא היא דאפילו על המשפחות בחזקת שרות עומדת כדאמרי בגן תאה האשה שנשא אין ידענו משפחתה בחזקת כשרות עומדת, אבל כשנשא אשה במדינת הים אין אנו יודעים משפחתה ואין האשה חזקת כשרות, הלכך להשיא הבנים צריך ראיה אבל להאכילו בתרומה האב נאמן כראיתא בהאשה בתארמלה [כתובות כה, ב]. ומתני' מפרשא בכהן ביצא להחזיק הבנים בכהנים או בישראל כי אחם להחזיק הבנים שהיו ראוים לסנהדרין. וכ"כ הר"ם באיסורי ביאה פ"ב [ה"ז]. ולא על הבנים. דמיירי בקטנים וכרוכים אחריה דודאי מאותה אשה הם. על הבנים. שהם מבני אותה האשה. **מביא ראיה.** בעדים ע"י האשה שהיא מיוחסת שהרי לא נשאה כאן ואין אני יודעין. אבל לא על הבנים שהם כרוכים אחריה. **גמ'. באשה אחת.** שאמר אשה אחת נשאתי. [נב שתי נשים]. פר"ש אבל שתי נשים נשאתי ומתה האחת. והר"ם [שם ה"ז, ע"ש] פירש אפילו שיהיו קיימות והביא ראיה על האחת והבנים כרוכים אחריה צריך להביא ראיה על בניה.* ואם בנים של זו מביא ראיה שהיא מיוחסת ועל הבנים שהם שלה ואפילו על הקטנים שהם כרוכים אחריה.

*ונראה שמכאן הוא המשך לשון רש"י, ועי' רמב"ם שם.

מוסף תוספות

א. ולא אמרינן גלי דעתיה דלא גמר ומקני כיון שלא רצה לכתוב השטר כדמהלך על רגלוהי בשוקא כמו שכתוב בשאר שטרות של בריאים. תר"פ. **ב.** [אלא] במכחישתו לומר קים לה שהיתה בוגרת בצפרא. שם. **ג.** והכא איסורא הוא. ריטב"א. **ד.** דאמימר פסק כשמואל וכיון דהוה פלוגתא דאמימר ורב אשי פסק תלמודא כרב וכרב אשי. שם. **ה.** שהם בניו. וא"צ להביא ראיה על האשה כלומר א"צ להביא ראיה שהם מאשתו שהלכה עמו למדה"י, דאין לחוש וכו'. תוס' הרא"ש.

לא שנו. דסמכינן אכרוכין אלא לקדשי הגבול [1] אם כהן הוא אוכלים בקדשי הגבול משהגיע ראיה על אשה זו שהיא כשירה לכהונה סומכין על הבנים הכרוכין אחריה לומר בניה הן ואין תולין: אבל ליוחסין. אם יש בהן בנות אין מיגאות להבנים עד שיביאו ראיה שהן בנותיה של זו: ור' יוחנן אמר אפילו ליוחסין. סמכינן אחזקה שהוחזקו ליכרך אצלה בחזקת שהיא [2] אמו אפילו לענין דיני נפשות ליסקל וליישרף זה על זה כדלקמן וכ"ש ליוחסין להכשר כהונה: מלקין על החזקות. על דבר שאנו מחזיקים [3] כן ואפילו אין עדות בדבר: שורפים וסוקלין כו'. כדמפרש להו ואזיל: ואין שורפין תרומה על החזקות. דבר שהוא טמא מתוך חזקה ולא מתוך שהוא [4] ראיה וגבע בתרומה כגון תינוק שהוא סתמא מוחזק טמא שמחפש באשפה שיש שם גבילות ושרצים וגבע בתרומה אין שורפין אלא תולין כדמפרש טעמא דלמאריגן העמד עיסה על חזקת טהרה ואילו הוא ממיעוט תינוקות (הוא) שלא טיפח: הוחזקה נדה בשכינותיה. שראו שכינותיה שהיא היום היתה מלוכלת בגדי נדותה: אין ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בחוך הבית. בחזקת שהיא אשתו ואלו ביחסה ואין אלו מכירין בהם בעדות גמורה: נסקלין זה על זה. אם לא הבן על האשה נסקל הבן עליה משום בא על אמו והיא עליו: ונשרפין זה על זה. אם בא האיש על הבת דבתו בשריפה: ותינוק מורכב על כתיפה והגדילו. בחזקת בנה: ובלא בידו. בידוע שנטל מן העיסה: לטפח. בשרצים ובגלות שבאשפה: סמוך מיעוטא. דאין מטפחים לחזקה דעיסה ואיתרע רובא דמטפחין דלר' מאיר לא בטיל מעוטא לגמרי דשמעינן ליה (לקמן דף לב.) דחייש למיעוטא הילך במקומו עומד וכי משכח מידי לאיקטרופי בהדיה מלטרף: מיעוטא כמאן דליתיה דמי. דבטיל ליה לגבי רובא ורבנן לטעמייהו דלא חייש למיעוטא (שם): זו היא שנורפין עליה אם התרומה. (ג) חזקה שנורפין עליה את התרומה חזקת תינוקות ד) שמחזיקין לטפח שורפין עליה תרומה דהאי מטמאין דקאמרי רבנן לשרוף קאמרי: אין זו חזקה שנורפין כו'. וכי אמרי רבנן לתנות קאמרי: שרצים. לא הדומה לצפרדע הלא טמא והצפרדע טהור: מטפלים שם. [5] עושים נפולין נפולין חתיכות חתיכות: ונמצאו חתיכות בעיסה. ואין ידוע אם של שרצים או של צפרדעים: אם רוב שרצים. אם הבית מוחזק להיות שרצים מצויים שם יותר מצפרדעים טמא אף ליישרף לחזקה ורובא דאיתיה קמן הוא אבל ההיא דתינוק רובא דליתיה קמן הוא: כותיה דר' יוחנן. דאמר מטמאין דרבנן לתלות: כמי שיש דעת לישאל. וקי"ל (נדה דף ד:) ברה"י ספיקו טמא דבדבר שאין בו דעת לישאל ק"ל (שם) דאפילו ברה"י ספיקו טהור: נקורים

לא שנו אלא בקדשי הגבול אבל ביוחסין לא ורבי יוחנן אמר אפילו ליוחסין ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן [6] מלקין על החזקות סוקלין ושורפין על החזקות ואין שורפין תרומה על החזקות מלקין על החזקות כרב יהודה [7] דאמר רב יהודה [8] הוחזקה נדה בשכינותיה בעלה לוקה עליה משום נדה סוקלין ושורפין על החזקות כדרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית נסקלין זה על זה ונשרפין זה על זה א"ר שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא [9] מעשה באשה שבאת לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה והגדילתו ובא עליה והביאום לבית דין וסקלום לא מפני שבנה ודאי אלא מפני שכרוך אחריה ואין שורפין תרומה על החזקות דאמר ר' שמעון בן לקיש שורפין על החזקות ור' יוחנן אומר אין שורפין ואזדו למטעמייהו [10] דתנן תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו ר"מ מטהר וחכמים [11] מטמאין מפני שדרכו של תינוק לטפח והוינן בה מאי טעמיה דר"מ קסבר רוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין ועיסה בחזקת טהרה עומדת [12] וסמוך מיעוטא לחזקה איתרע ליה רובא ורבנן מיעוטא כמאן דליתא דמי רובא וחזקה (ה) רובא עדיף [13] אר"ל משום רבי אושעיא זו היא [14] ששורפין עליה את התרומה ר' יוחנן אמר אין זו חזקה ששורפין עליה תרומה אלא איזו חזקה לרבי יוחנן ששורפין עליה את התרומה [15] כדתנן [16] עיסה בתוך הבית ושרצים וצפרדעים מטפלין שם ונמצאו חתיכות בעיסה אם רוב שרצים טמאה אם רוב צפרדעים טהורה תניא כותיה דרבי יוחנן שני דברים אין בהם דעת לישאל ועשאום חכמים כמה שיש בהם דעת לישאל תינוק ועוד אחרת תינוק הא דאמרן ועוד אחרת מאי היא [17] עיסה בתוך הבית ותרנגולים ומשקים טמאים שם ונמצאו נקורים

לא שנו אלא בקדשי הגבול. לפי' רש"י הא דאמרינן דמהני כרוכין היינו דוקא לתרומה שאם הוא כהן והבית ראיה על האשה אין צריך להבית ראיה על הבנים להאכילן בתרומה וקשה דמשמע דמכל מקום צריך שיהו כרוכין להאכילן בתרומה ונפרק האשה שנתארמלה (כתובות דף כה:) אמרינן האומר בני זה וכהן הוא נאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה (ג) אלמא לא בעינן שיהו כרוכין אחריה ויש לומר דרב [a] תנא הוא ופליג ורבינו תם פירש דרב סבר [a] כמאן דאמר (שם כד:) אין מעלין מתרומה ליוחסין ולכך נאמן להאכילו תרומה כיון דבידו הוא [b] ומתני' דהכא סברה כמאן דאמר (שם) מעלין מתרומה ליוחסין והכא הכי פירושו לא שנו אלא בקדשי הגבול פירוש בכל דבר קדושה כגון לתרומה ולגשיאת כפים ולהשיאו אשה [c] אבל ליוחסין לא כלומר לסקול על ידו דקאמר [d] זה הבן וזו אמו והבן בא עליה לא מהימן והיינו דקאמר ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר סוקלין ושורפים על החזקות ולפירוש הקונטרס אבל ליוחסין כגון להיות משמש בנו על גבי המזבח לא מהימן צריך לומר דהכי מייתי ראיה סוקלין ושורפין על החזקות וכל שכן דנאמן ליוחסין [e]: שדרכו של תינוק לטפח. פירש בקונטרס לטפח באשפה

וא"ת כיון שהתינוק אינו ודאי טמא אם כן אמאי נקט תינוק שנמצא בצד העיסה לינקוט שנגע בעיסה ועוד קשה דאמרינן בתוספתא (דטהרות פ"ג ע"ב) מפני מה אמרו שהתינוק טמא משום דנשים נדות מגפפות ומנשקות אותו והכא מפרש משום דמטפחין באשפה לכך פירש ר"ת שהתינוק ודאי טמא כדמפרש בתוספתא ולכך נקט שנמצא בצד העיסה ובלא בידו להשמא ספק הוא אם נגלה מן העיסה וטימא את העיסה או שמא אדם טהור נכנס לשם ונגע [f] את העיסה ונתן לתינוק והכא פליגי ר' מאיר ורבנן דר' מאיר מטהר דתלינן באדם טהור וחכמים מטמאין דתלינן בדרכו של תינוק לטפח [g] פי' בעיסה [h] ויש גנו לומר שנגלה ובכי האי גוונא פליגי בתוספתא [i] גבי תינוק שנמצא בצד הקבר ושרצים בידו ואינו יודע אם התינוק נגלו או אדם טהור נתנו לו ר' מאיר מטהרי וחכמים מטמאין: סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא. פירוש והוי רוב כמאן דליתיה וקשה דברים פרק בתרא דיבמות (דף קיט.) אמרינן גבי האשה שהלך בעלה למדינת הים וגרתה עמו ושמעה האשה שמת בעלה ר' מאיר אומר לא תנשא ולא מתיבמת לפי דרוב נשים מתעברות ויולדות ואיכא למימר שהגרה שהלכה עמו ילדה והויא האשה שנשארה פטורה מן היבום ומיעוט מפילות ילדיהן וקאמר ר"מ דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה שהרי היתה בחזקת זקוקה ליבום כשהלך בעלה למדינת הים ולא היה לו בנים והוה ליה פלגא ופלגא כלומר דמיעוטא וחזקה חשובין כנגד אומן רוב דנשים מתעברות ויולדות והוה פלגא ופלגא ולא תנשא ולא תתייבם וכמו כן אינה לן למימר הכא [j] וכי תימא (כתובות דף כה:) אמרינן דלא תנשא ולא מתיבמת לפי דרוב נשים מתעברות ויולדות ואיכא למימר שהגרה שהלכה עמו ילדה והויא האשה שנשארה פטורה מן היבום ומיעוט מפילות ילדיהן וקאמר ר"מ דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה שהרי היתה בחזקת זקוקה ליבום כשהלך בעלה למדינת הים ולא היה לו בנים והוה ליה פלגא ופלגא כלומר דמיעוטא וחזקה חשובין כנגד אומן רוב דנשים מתעברות ויולדות והוה פלגא ופלגא ולא תנשא ולא תתייבם וכמו כן אינה לן למימר הכא [j] וכי תימא דאין הכי נמי והא דמטהר רבי מאיר היינו משום דתינוק אין בו דעת לישאל ולכל ספק שאין בו דעת לישאל אף ברשות היחיד ספיקו טהור [k] דהא בהדיה אמרינן בסמוך בשמעתין דעשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישאל וי"ל שאין זה רוב חשוב אלא רוב גרוע [l] לכך מרעי ליה מיעוטא וחזקה ותדע שאין חשוב מדאמרינן בסמוך עשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישאל ולכך מטמאין את העיסה ואי הוה רוב חשוב אפילו אין בו דעת לישאל הוה לן לטמוי וע"כ צריך לומר כן דאם לא כן קשה אינא דרבנן דהא רבנן קאמרי התם גבי הלך בעלה למדינת הים ושמעה שמת תנשא דקסברי דמיעוטא כמאן דליתיה דמי ורובא וחזקה רובא עדיף ואם כן אמאי קאמר הכא רבי יוחנן אינא דרבנן אין זו חזקה ששורפין עליה תרומה אלא שמע מינה שאין זה רוב חשוב ולפיכך התם דרוב חשוב תנשא [m] (ולפי זה ניחא מה שמקשים העולם דקשה להו גבי שני דברים אין בו דעת לישאל ועשאוהו כמי שיש בו דעת לישאל וקא חשיב [n] דתינוק ומקשין מאי איריא שיש בו דעת לישאל תיפוק ליה משום דסבירא להו לרבנן במיעוטא כמאן דליתיה ורובא וחזקה רובא עדיף וא"כ אפילו אין בו דעת לישאל טמא דהא אין זה ספק טומאה אלא ודאי טומאה [o] ש"מ שאין זה רוב חשוב ואי לאו דעשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישאל לא היו מטמאים):

רבי

מסורת הש"ס

(ה) [תוספות עב., ב] טהרות פ"ג מ"ח נדה יח: חולין פו., ג) חולין פו. יבמות קיט: נדה יח.; ד) [בכמ"י ומר"ל, וברש"ש כתב דכמל"ל], ה) [בכמ"י טופס: חזקה. וכ"ה בנדה], ו) [צ"ל כדתניא], ז) [בר"ן: אם בהיים הם], ח) [בר"ן: אמון], ט) [בר"ן: מוחזקין בו שהוא קן], י) רש"ש מ"ז, כ) [צ"ל שמוחזקין. רש"ש], ל) [צ"ל עשויין. רש"ל], מ) [צ"ל דרכי, וכ"ה בדפו"ר. וכ"ה להדיא בתוס' בכתובות ובתוס' הרא"ש. וכן בהמשך], נ) [שם כה ע"ב], ס) [אל"ל היכא דקאמר], ע) [וע' היטב תוס' כתובות כה: ד"ה נאמן], פ) [בתוס' טוך וטו"ר: מן העיסה. וכמל"ל], צ) [לא נמצא, ועיין ברש"ש. ובתוס' נדה יח: ובחולין פו. הביאו בענין זה ממשנה דטהרות פ"ג מ"ז], ק) [נדה ד: סוטה כח:], ר) גליון], ש) [בהפו"ר: מיעוטא], ת) [בדפו"ר טופס: אלא].

הגהות הב"ח

(א) גב' רובא עדיף. נ"ב עיין נ"ב דף לג יש נ' סברות אחרו עדיף: (ב) רש"י ד"ה זו היא וכו' התרומה זו היא חזקה: (ג) תוס' ד"ה לא וכו' להשיאו אשה דברי רבי אלמא לא:

מוסף רש"י

הוחזקה נדה בשכינותיה. שראוה לוכשת בגדי נדות, בעלה לוקה עליה משום נדה. אם התרו בו (כתובות עב.). שדרכו של תינוק לטפח. ידוע באשפות שרצים מצויים שם וטימא את העיסה שאנו רואין שנגע בה (חולין פו.). וסמוך מיעוטא לחזקה. והוה להו לעכר תרי, ורובא לחודיה לטמא ואין אחד עומד במקום שנים (נדה יח:). זו היא ששורפין עליה את התרומה. חזקה זו שאנו מחזיקין אותם רוב מיעוטא מטמאין, חזקה גמורה החיקה לעשותה כודאי ולגרוף עליה תרומה (שם).

מוסף תוספות

א. דאין זו מחלוקת חדשה. תוס' הרא"ש. ב. דכל מידי דשייך לכהונה קרי קדשי הגבול. שם. ג. לאו היינו להשיאו אשה אלא יוחסי קירבה דעריות. תוס' טוך. ד. ואע"פ שלא נמצא בצק בידו מטמאין חכמים דתניא וכו'. ולא נקט הכא בצק בידו אלא לרבותא דר"מ דאפ"ה תולין באדם טהור. שם. ה. דטיפוח שייך באוכלים ומשקין, כדאמרי' וכו'. שם. ו. אע"פ שאין השושנים אלא במקום הטומאה טהור וכו'. אע"פ שסתם תינוק טמא היינו ממגע נדה, והתם טהור היינו מטומאת מת קאמר, א"נ מיירי בתינוק וכו' ע"ש. שם. ז. דהוי כפלגא ופלגא וליחשב ספק טומאה. תר"פ. ח. דרוב תינוקות מטפחין לא הוי רוב גמור, ומשום דנראה כאילו הוא רוב עשאוהו כמו שיש בו דעת לישאל. תוספות חולין פו: ד"ה סמוך (וע' עוד תוס' נדה יח: ד"ה מיעוטא).

תוס' ר"י הזקן

[בקדשי הגבול]. שאם כהן הוא אוכלים בנים בקדשי הגבול. אבל. אם יש בנות אינן נישאות לכהונה עד שיביאו ראיה שהן בנותיהן של זו. ואפילו ליוחסין. סמכינן אחזקה דהואיל וכרוכין אחריה בחזקת אמן הן אפילו לענין דיני נפשות כדמפרש ואזדא ר' יוחנן לטעמיה.

צח א מיי' פ"כ מהלכות מ"ב הלכה ז טוש"ע אה"ע סימן ג סעיף ו בהג"ה:

צט ב מיי' פ"ל מהל' מאכלות אסורות הלכה ל' כ טוש"ע יו"ד סי' ג סעיף ו וסימן יט סעיף ג:

ק ג מיי' שם הל' כב סמג לאוין קיא טוש"ע י"ל סי' קפה סעיף ב:

קא ד מיי' שם הל' כ:

קב ה מיי' פט"ז מהל' שאר אבות הטומאות הלכה ג:

קג ו מיי' שם הל' ט:

קד ז מיי' שם הל' ד: